

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การประเมินผลโครงการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงโดย
อาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลแม่ขวม อำเภอแม่สะเรียง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้เขียน นายสมศักดิ์ ทรายเงิน

ปริญญา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

อาจารย์ ดร.หทัยกาญจน์ เชาวน์พูนผล ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชบาไพโร โพร้สุยะ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผล โครงการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงโดยอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ตำบลแม่ขวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี 2549 โดยประเมินผลโครงการตามแบบจำลองชิปปีที่สร้างโดยสต๊อฟเฟิลบีม ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิตของโครงการ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ อสม. ที่ร่วมปฏิบัติงานในโครงการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูง ในปีงบประมาณ 2549 จำนวน 77 คน ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสังเกต ทักษะการวัดความดันโลหิต และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณ ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาในข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาด้านการดำเนินโครงการในด้านบริบท พบว่า สถานการณ์ความดันโลหิตสูงในตำบลแม่ขวมยังไม่รุนแรง แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีอัตราความชุกร้อยละ 4.5 ในปี 2549

ผลการดำเนินโครงการในด้านปัจจัยเบื้องต้น อสม. มีความพึงพอใจกับจำนวนหลังคาเรือนที่รับผิดชอบ จำนวนอสม.แต่ละหมู่บ้าน และระยะเวลาดำเนินโครงการ อสม. มีความเห็นว่าเหมาะสม สำหรับอุปกรณ์ในการวัดความดันโลหิตที่ใช้ในโครงการ อสม. เห็นว่าไม่เพียงพอ ส่วนการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน ใช้เสียงตามสายและการเดินบอกที่ละหลังคาเรือนในเขตรับผิดชอบ มีความเหมาะสมและใช้ได้ผลดี

ผลการดำเนินโครงการในด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า รูปแบบการดำเนินงานมี 2 ลักษณะคือ จัดกิจกรรมรณรงค์ให้บริการคัดกรองร่วมกันจุดเดียวในหมู่บ้าน และให้อสม.เข้าไปวัดความดันโลหิตกลุ่มเป้าหมายในแต่ละบ้านในเขตรับผิดชอบของตนเอง

ปัญหา อุปสรรค การดำเนินงานคัดกรองความดันโลหิตสูงโดย อสม. ได้แก่ การขาดอุปกรณ์ในการคัดกรอง ได้แก่ เครื่องวัดความดันโลหิต และ วัสดุ ขาดระบบการดูแลรักษา ซ่อมแซม อุปกรณ์ ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในตัวอสม. และ อสม.ขาดความมั่นใจในการตรวจวัดความดันโลหิต

ผลการดำเนินโครงการในด้านผลผลิตของโครงการ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ 1) ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ อสม. พบว่า อสม. มีความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงอยู่ในระดับสูงร้อยละ 62.3 ส่วนความรู้เรื่องการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูง พบว่า อสม.มีความรู้อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 58.7 ส่วนการพัฒนาทักษะในการวัดความดันโลหิตของอสม. พบว่าอสม. มีทักษะการวัดความดันโลหิตอยู่ในระดับสูงร้อยละ 44.2 และ 2) ผลการจัดกิจกรรมการคัดกรองผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในชุมชน พบว่ากลุ่มเป้าหมายประชากรอายุ 40 ปีขึ้นไปได้รับการคัดกรองร้อยละ 95.6 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประเมินตามตัวชี้วัดของกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนดให้ประชากรอายุ 40 ปีขึ้นไปต้องได้รับการคัดกรองความดันโลหิตสูงร้อยละ 60 ขึ้นไป

โครงการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงในพื้นที่ตำบลแม่ขวม ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ค้นหาผู้ป่วยรายใหม่ ติดตามสถานการณ์ และเฝ้าระวังโรคความดันโลหิตสูงในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยการให้บริการเชิงรุกสามารถให้การคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงได้ครอบคลุมมากกว่า การให้บริการเชิงรับ

Independent Study Title Evaluation of Hypertension Screening Program by Public Health
Volunteers at Mae Yuam Subdistrict, Mae Sariang District,
Mae Hong Son Province

Author Mr. Somsak Saingern

Degree Master of Public Health

Independent Study Advisory Committee

Lect. Dr. Hathaikan	Chowwanapoonpohn	Chairperson
Assst. Prof. Chabaphai	Phosuya	Member

Abstract

The purpose of this study was to evaluate the hypertension screening program by public health volunteers at Mae Yuam Subdistrict, Mae Sariang District, Mae Hong Son Province in 2006. The program was evaluated by using CIPP model, developed by Stufflebeam. The evaluation was conducted in four dimensions including context, input, process and product. The samples of this study were 77 public health volunteers performing in the hypertension screening program. Qualitative data were analyzed by using frequency, percentage, means and standard deviation. Content analyses were used in Qualitative data.

The results of the context dimension showed that the situation of hypertension was not severe in Mae Yuam Subdistrict. However, the prevalence tends to increase every year. In 2006, prevalence of hypertension was 4.47 percent.

Evaluation of the program's input demonstrated that public health volunteers strongly agreed with the adequacy of staff number and time. Public health volunteers mentioned that the

inadequacy of blood pressure instrument. Public relation by using village radio broadcast and word of mouth were suitable and applicable.

The evaluation of process dimension showed that there had 2 types of performance; one stop screening service campaign in the villages, and public health volunteers provided blood pressure measuring to the target group at each responsible household.

Problems and obstacles of hypertension screening program were lack of pressure instruments and stethoscope, the people lack of confident in public health volunteers, and public health volunteers lose their self confident in blood pressure measuring.

The results of product dimension evaluation were divided into 2 parts. 1) the evaluation of knowledge development to public health volunteers found that public health volunteers had high knowledge level of hypertension disease, 62.3 percent. The knowledge of hypertension screening was low level (58.7 percent). As the aspect of blood pressure measure skill development, public health volunteers had high level of knowledge, 44.2 percent. 2) The results of screening high blood pressure patients in community showed that the target population, aged higher than 40 years old were received screening as 95.6 percent. This number of screening was higher than the public health ministry's indicator, which mentioned that more than 60 percent of people who have aged higher than 40 years old must be received hypertension screening.

Investigation new hypertension patients and hypertension situation should be continued. Providing hypertension screening services by visiting each household could gave more cover than providing the service at primary care unit or other places.